

מדה בדה

לע"י מרן הגרש"ז ברוידא זצ"ל
וזוגתו מרת מרים בת ר' משה
ע"ה נלב"ע חוה"מ פסח
הערות והנצחות טל' 0548449853 או
מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 34 פרשת צו תשע"ג

עירובין יד - כ

שיעור חזק היומי בדרך קצרה

שכתוב בפסוק וכתב לה ספר ואפשר בכל דבר שכתוב וכתב לה וספר בא לומר שכמו שספר אין בו רוח חיים ואינו אוכל, כך כותבים רק בדבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל, ורבנן דורשים שלא כותב בספר ומחמילה ספר לומדים שכתוב סיפור בדברים, והם לומדים מוכתב לה שמתגורשת רק בכתיבה ולא בכסף שלא נקיש יציאה מהויה שאפשר גם בכסף, ור' יוסי הגלילי לומד זאת מספר כריתות ספר כורתה מעולה ולא דבר אחר, ורבנן לומדים מכריתות שבגירושין צריך דבר הכורת בינו לבניה שאם התנה עמה בגירושין ע"מ שלא תשתי יין או שלא תלכז לבית אבנך לעולם איהם מגורשת כיון שאיהם כורתה ממנו ואם אמר עד ליום מגורשת ור' יוסי הגלילי לומד זאת מהיתור של כרת כריתות ורבנן לא דורשים יתור כזה. **משנה** שירא שבבקה שהוקפה בכלי בהמה מותר לטלטל בתוכה ודוקא כשיש גדר י" טפחים ולא יהיה פירות שיתירות מהבנין ודוקא עד י" אמות הפרצה כפתח ויותר מכך אסור. **גמרא** לרב פפא פרוץ כעומד מותר שהקב"ה לימד את משה שהרוב שלא יהיה פרוץ, ולרב הונא בר רב יהושע אסור שה' לימד את משה שיגדרו הרוב, ואין להוכיח מהמשנה שכתוב שלא יהיו פירות יתירות על הבנין ומשמע שבבנין מותר שיש לומר שאם בנין יותר על הפרצה מותר, אך קשה שצריך לכתוב ובלבד שלא יהיו הפרצות כבנין. ואין להוכיח כרב פפא מהמשנה שהמקרה שכתוב שפופים שיש ריח בניהם כמותם כשרה שניתן להסדיר שמדובר שהכשר נכנס ויוצא ולר' אמי אין לומר שיצמצם שמדובר שמעדיף הסכך כשר, ולרבה אם הסכך פסול היה שתי הרוחב נותן הכשר ערב או להפך. ואין להוכיח מהברייתא שכל שירא שבבקה והקיפה גמלים באוכפיים, ובעבטים במשאות

דף יד לכאורה צריך ברוחב הקורה טפח וחצי, ויש לומר שכיוון שרחב טפח מה שנשאר מהאריח ממרום בטיט בשיפוע משני צידי הקורה, רבה בר רב הונא אומר שהקורה צריכה להיות בקבל אריח אך מעמידה אין צריכים להיות בריאים לקבל אריח, ורב חסדא סובר שגם המעמידים צריכים להיות בריאים לקבל קורה ואריח, ויש שאלת אומר שאם הניח קורה על מבוי עליה מחללת והגביה מהקרקע ג' אין כן לא קורה ולא מחיצה, שהקורה מכוסה, והמחיצה על תחתיה בקיעת גדיים. קורה שיוצאת מכותל אחד ואינה מגיעה לכותל שני או ב' קורות יוצאות מהכותלים ואינם מניעות זו לזו פחות מג' הוא לבד ולא צריך קורה נוספת, ויותר מג' צריך קורה נוספת ולרשב"ג יש לבדו עד ד', וכן אם יש ב' קורות תוצאות או בכל אחת מהם לקבל אריח אם מקבלות יחד אריח ברוחב טפח לא צריך להביא קורה נוספת ויותר מטפח צריך להביא קורה נוספת ולרשב"ג אם מקבלות אריח לרחבו ג' טפחים לא צריך קורה נוספת ויותר מג' צריך קורה נוספת, לר' יוסי בר יהודה אם אחת למעלה ואחת למטה מצטרפות בתנאי שלא תהיה אחת מהם למעלה מכ' אמה או פחות מ' טפחים, ואביי אומר שהוא סובר כאבוי ר' יהודה שאומרים רואים לצרף שניהן אך חולק עליו שפסול למעלה מכ', רב יהודה לימד את רב חייה בר בר לבני אביו שמועיל רחבה לקבל אריח אף באינה בריאה, ורב אמר לו שילמד שצריך רחבה ובריאה וברחבה ד' מועיל לרב גם שלאנה בריאה. המשנה הוסיפה אפילו ראייה להחזיק דלת קש ויש חידוש בזה שלא צריך דוקא מינה, עקומה רואים כאילו פשוטה והחידוש הוא כרב זירא שמועיל אפילו אם אינה במבוי ועקימותה חוץ למבוי או שהיא למעלה מכ', ודוקא בשיעור שאם ינטל העקימות יהיה תוך ג' טפחים, והחידוש הוא בעקמימותה ודוקא שיעור שאם ינטל חוששים שימשך חוץ למבוי. ועולה רואים כאילו מרובעת החידוש בזה שכשיעור ההקף ג' טפחים ברוחב יש טפח, ור' יוחנן לימד זאת מיט שלמה שהיה רחב שפתו עשר אמות וקו שלמיים אמה סובב אותו, ועובי השפה לא נחשב שיהיה כך דפח שושן שכתוב ושפתו כמעשה כוס פרח שושן אלפים בת יכיל, והמשנה לא נחשב שמחשיבים ההקף מתוכו, והוא היה מחזיק שיעור ק"י מקואות ומקוה הוא מ' סאה שכתוב את בשרו במים שכל גופו במים, והשיעור הוא אמה על אמה בגובה ג' אמות, ושיעורו חכמים מ' סאה ולפי' מספיק נפח של ארבע מאות וחמישים אמות וזה בריבוע וים של שלמה היה עגול ואמנם מרובע יותר מהעגול רבע וא"כ מספיק שיעור ק"ה מקואות, ויש לומר כמו ששנה רמי בר יחזקאל שג' אמות תחתונות מגובה ים של שלמה היה מרובע וב' אמות עגולות, ודאי העליונות עגולות שכתוב שפתו עגול, אך לא יתכן שרק אמה אחת הייתה עגולה כי כתוב אלפים בת יכיל ובת הוא ג' סאין שכתוב מעשר מן הכור וא"כ יש ו' אלפים סאים ומה שכתוב מרוק בתים שלשת אלפים הוא למדת הגודל, ואביי הוכיח מכך שגודל הכלי הוא שלשה וכן כתוב במשנה ששידה תיבה ומגדל וכורת הקש והקנים, ובור של פליטה אלכסנדריית אף שיש להם שוליים והם מחזיקים מ' סאים בלח שהם ב' כור ביבש טהורים. **משנה** גובה הלחים לפחות י' טפחים ורחבם ובייבי כל שהוא, ולר' יוסי ורחבם ג' טפחים. **גמרא** לכאורה כתוב במשנה לחיים כדעת ר"ה שצריך ב' לחים ויש לומר שהמשנה נקטה לחיים על של העולם, אך בקורה כתוב לשון יחיד ולא נקטו על של העולם, אלא יש לבאר המשנה שמה שנחלקו ר"ה וחכמים בלחים גובהם י' ורחבן כל שהוא ור' חייא שנה אפילו כחוט הסרבל. כתוב בגירסתו שאם עשה לחי לחצי מבוי יש לו חצי מבוי אך פשוט כך שלא יהיה יותר מחצי מבוי ויש לומר שיש לו חצי מבוי ולאו גזירה שיהא להשתמש בכולו, ורבה סובר שאם עשה לחי למבוי והגביהו ג' טפחים מהארץ או שרחוק ג' מהכותל אינו מועיל ואף לרשב"ג שיש לבדו יותר מג' אך אין מועיל כיוון שהוא מחיצה שהגדים בוקעים בה, רב יוסף אמר ששם שמואל שאין הלכה כר' יוסי ובלחים רב הונא בר חיננא אמר לו שרק בהילמי לא פסק שמואל כר' יוסי אך בלחים פוקעים כמותו כי רבי סובר כמותו, רב רוחמי שנה בשם בר שאין הלכה כר' יוסי בהילמי ובלחים אמרו לו האם אמתך כך אמר לא ורבה אמר שודאי אמר ואותי לימד כך אך חזר בו כי ר' יוסי נימוקו עמו, אמר רבא בר רב חנן לאביי, מה ההלכה אמר לו ראה מה נוהג העולם, ויש שונים שרב חנן שאל את אביי במשנה של שותה מים לצמאן שאלתיך מברך שהכל ולר' טרפון מברך בורא נפשות רבות ושאל את אביי מה ההלכה ואמר אביי ראה מה נוהגים העולם.

דף טז בקנים או בקלחי ירקות מטלטלים בתוכה, ובתנאי שלא יהיה בין גמל לגמל כמלא גמל, וכן בין אוכף לאוכף כמלא אוכף וכן ענין לעבית כמלא עבית שניתן לבאר שמדובר בכנס ויוצא ואין להוכיח ממה שכתוב בכלאים שיש ג' מידות במחיצות מה שהוא פחות מג' צריך שלא יהיה בין אחי לשני ג' טפחים שעובר שם הגדי בקלות מג' ועד ד' צריך שלא יהיה בין אחי לשני כמלואו שלא יהיה פרוץ כעומד ובעומד מרובה על הפרוץ אסור אף כנגד העומד, מ"ד אמות עד י' צריך שלא יהיה בין אחי לשני כמלואו שלא יהיה פרוץ כעומד, ואם פרוץ כעומד מותר כנגד העומד אסור כנגד הפרוץ ובעומד מרובה על הפרוץ מותר אף כנגד הפרוץ, נפרץ יותר מ' אסור היו קנים הדוקרנים וחיברם למעלה מותר גם יותר מ' וכתוב מפרש שלא יהיה כמילואו, וכרב הונא, ורב פפא יבאר שמדובר בכנס ויוצא מדויק כן שכתוב שאם היה פרוץ מרובה אסור אף כנגד העומד ומשמע שבעומד מותר, ורב הונא יבאר שיש לדיק להפך מהסיפא שבעומד מרובה על הפרוץ מותר ג' כנגד הפרוץ ומשמע שפרוץ אסור, ורב פפא יסבור שהעיקר הוא הרישא שפרוץ כעומד מותר וכתבו בספא עומד מרובה אבן הרישא, רב הונא יבאר שהעיקר הוא הסיפא וברישא כתבו פרוץ מרובה אבן הסיפא, ולרב פפא מובן שלא עירבו הבבות במשנה שג' ופחות מג' אין דינם שם בעבומד י' יכול להיות שהפרוץ ג', אך לרב הונא אפשר לערבם שם בעומד ג' צריך שהריחה פחות מג' כמו בעומד פחות מג', אך יש לומר שלא עירבו הבבות כי זה ב' דיני פסול שבירשא הפסול בגלל גדיים העוברים וביפא בגלל פרוץ כעומד, ולכאורה בירשא המושנה כרבנן שלבדו הוא בג' טפחים, אך בהמשך המשנה כל שהוא ג' ומג' ועד ד' הוא כדעת רשב"ג שלבדו הוא גם ב' טפחים, ולרבנן אין הבדל בין ג' ל' ואביי אומר שהסיפא גם כרבנן והם מודים שכדי להחיר כנגדו צריך ד' שהוא מקום חשוב, רבא אומר שגם הרישא כרשב"ג והוא גם יודה שתחת המחיצה השיעור הוא ג' כי יש שם בקיעת גדיים, ואין להוכיח נגד רב פפא מהברייתא שפדנות שרובם פתחים וחלונות מותר כשהעומד מרובה ואין הכוונה שהרוב חלונות כי זה פרוץ מרובה אלא שריבה בהם פתחים וחלונות ועומד מרובה מותר ומשמע שכפרץ אסור, וכ"כ הלכה כרב פפא כי משנתנו מדויקת כמותו שכתוב שלא יהיו פרוצות יתירות על הבנין ומשמע שבבנין מותר. **משנה** מותר להקיף בג' חבלים אחד מעל השני ובתנאי שלא יהיה הבדל ביניהם ג' טפחים, ושיעור כל החבלים טפח וקצת יותר שיחד יהיו י' טפחים, ומותר להקיף בקנים כשאין ביניהם ג' טפחים לר' יהודה מותר חבלים וקנים רק בשיירא, ולחכמים מותר בכל מקום, לר' יוסי בר יהודה מחיצה היא רק עם שתי וערב ולרבנן מספיק אחד מהם. **גמרא** רב אמר שמועיל עומד מרובה במחיצה של שתי, ורב הונא הוסיף שהספק במחיצה של ערב ואביי רצה להוכיח מהמשנה על חבלים שצריך שהם גם יהיו יותר מטפח ואם נאמר שמועיל עובר ויגיל גם בחבל משהו שיעשה עומר מרובה על לבדו וכן חבלים ונשאר ד' אך יש לומר שהשיירא ד' אם היה למטה יש שם בקיעת גדיים ואם יהיה למעלה יבא האויר מב' הצדדים ויבטלה ואם יהיה באמצע יש עומד מרובה מב' רוחות ואם לא לאביי יצא שיש עומד מרובה מב' רוחות אלא רב הונא הוסיף שהספק במחיצה של שתי וערב וקצת בה ג' והשיירא ד' ומשהו ומעמידה פחות מג' לקרקע, רב אשי אומר שהספק הוא במחיצה תלויה כמו ששאל רב טבלה את רב אמי היא מתירה בחורבה ורב אמר שהיא מתירה רק במים, שהקילו רק במים. משמע במשנה שלר' יהודה לא מועיל חבלים ביחיד, ויש ברייתא שלר' יהודה לא התירו ליחיד יותר מבית סאתים ומשמע שהתירו בית סאתים גם ליחיד, ור"ה אר בביב במאריש שמדובר לתת להם כל צרכם שהם שאלו על ר' יוסי בר יהודה שמחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה שם הוא אמר שאין הבדל בין יחיד ליחיד חבלים וההבדל הוא רק שילחיד נותנים לו בית סאתים וכן שניים ולשיירא בית שש סאים. ולחכמים בין יחיד בין שיירא נותנים להם כל צרכם רק שלא יהיה בית סאתים פנוי, ומה שאמר ר' יוסי במשנה שילחיד לא מועיל היינו לתת כל צרכו, ר"ה נדרש שרבינו שמואל שילחיד או שניים מותר עד בית סאתים ו' הם כשיירא ונותנים להם ו' ושאלו אותו שזה כר' יוסי בר יהודה ור"ה חזר בו ודרש שוב שיחיד ושניים נותנים להם בית סאתים ו' הם כשיירא ונותנים להם כל צרכם,

דף יז והרישא כר' יוסי והסיפא כרבנן שברישא אבוי ר' יהודה כשיטתו, רב גידל אמר בשם ר' יוסי לפעמים אסורים בה' ופעמים מותרים אף בה' ואמרו לו האם אמר רב כך ונשבע בתורה נביאים וכתובים שכן, רב אשי רצה לבאר שאם היו צריכים לו והקב"ה ו' מותרים גם בה' ויו צריכים ו' והקיפו ו' אסורים אף בה' ומה שכתוב ובלבד שלא יהיה בית סאתים פנוי אין הכוונה שפנוי מאדם אלא מכלים אם היו ג' אנשים שהקיפו הרבה ומת אחד מהם או שהיו ב' ונוספו עליהם נחלקו בה רב הונא ורב יצחק אם הדירים גורמים ואסור במת, ומותר בנוספו, ותחתית שבת גרומת, ומותר במת ואסור כשנוספו ולכאורה רב הונא סובר שבת גרומת שרבא שאל את רב הונא ורב יהודה במקרה שיערב דרך פתח או חלון ונסתמו שבתו, רב הונא אמר שהואיל והותר בתחילה הותר. ואין לומר שחלקו במחלוקת ר' יוסי ור' יהודה בחצר או בית שפנרצה ומב' רוחות, ומבוי שניטל קורתו או לחיו לר' יהודה מותר לאותה שבת ואסור אח"כ ור' יוסי סובר שאם מותר לשבת זו מותר תמיד ואם אסור תמיד אסור גם בשבת זו, וא"כ רב הונא

דף טו לאביי לחי שנעשה מעצמו מועיל ולרבה אינו מועיל אם לא סמך מאתמול לכ"ו; אינו מועיל ותחלקו כשמסך עליו מאתמול שלמבוי מועיל כיון שמסכו עליו מאתמול, ולרבה אינו מועיל כיון שלא נעשה לכך ולכאורה תחלקו גם במחיצה ויש להוכיח מהמשנה שסוכה שהאילנות דפנות לה כשרה, ומועיל מחיצה שנעשתה מעצמה, יש לדחות שיש מודב שנטע מתחילה לשם מחיצה והחידוש שלא גזרים ויבא להשתמש בים מותר, ואין להוכיח מלשם אלא דר' א' מחיצה הקנים שמועיל משום דיומד שגם שם מדובר שנטעם לכך מתחילה והחידוש הוא שבמחיצת הקנים היה המרחק בין הקנים פחות מג', ואין להוכיח מהמשנה שאילו שסוכך על הארץ ואין נוף גובה ג' מהקרקע שאפשר לטלטל תחתיו שם מדובר שנטעו לכך מתחילה ומה שאמר רב הונא בר רב יהושע שאין לטלטל בו יותר מבית סאתים בגלל שהוא דירה שתשימה לאויר שאין מטלטלים בה יותר מבית סאתים. ויש להביא רביה מהמשנה שאם שבת בל או נקע שבדיל יותר מ' אמות עד בית סאתים, וכן קמה קצורה ושביבות מקיפות אותה יכול להלך בכלה וחוצה לה אלפים אמה, ואין לדחות שנעשה מתחילה לכך שנתן ונקע אינם מושגים אדם, ויש לומר שלדעת כולם מחיצות נחשבות גם כשנעשו מעצמם ותחלקו רב בלחי שלמבוי לחי משום מחיצה ולכן מועיל אף כשנעשה מאלו ולרבה לחי משום חכר מועיל רק כשנעשה אדם, ואין להוכיח מאבני גדר שיוצאת ממנו וההבדל ביניהם פחות מג' לא צריך לחי נוסף ואם ההבדל ג' צריך לחי נוסף ויש לומר שבמה מתחילה לכך והחידוש שאינם עשויים רק להמשך הבניה, וממה שנהג ר' חייא שכותב שצידו אחד כנוס מחביבו הוא לחי בין אף נראה מבחוץ ושורה בפנים או שנראה בפנים ושורה בחוץ אין להוכיח כאביי שניתן לומר שעשה לכך מתחילה והחידוש הוא שנראה מבחוץ ושורה בפנים נקרא לחי. ומהמקרה שרב ישב במבוי וישב עב הונא לפניו ואמר רב למשרתו שביא לו כ' מים ועד שהזר נפל הלחי וסימן לו ועמד במקומו ורב הונא שאל שניתן לסמוך על הדקל כלתי ורב אמר לו שהתלמיד הזה נראה שלא למד כראוי שהרי לא סמכו עליו מאתמול ומשמע שאם סומכים מאתמול זה מועיל כראוי ואין לומר שאביי ורבה נחלקו כשלא סמכו ואם סמכו מועיל גם לרבה שהיה יציע בבית בר חנן שחלקו בו אביי ורבה כל ימיהם, ומשמע גם כשמסכו עליו. **משנה** לחייק את העשור לחי גם מדרב ישב בו רוח חיים, ולר"ה אסור, לתי"ק יש טומאה גולל בדבר שיש בו רוח חיים ולר"ה טהור, לתי"ק כותבים עליו שם ולר' יוסי הגלילי פסול. **גמרא** ר"ה סובר שדרב שיש בו רוח חיים לא כותבים עליו שם דופן לסוכה ולחי למבוי ופסים לביראות וגולל לקבר ור' יוסי הגלילי הוסיף שגם לא כותבים עליו גט אשה,

כר' יהודה ורב יצחק כר' יוסף ורב הונא יאמר שגם ר' יוסי יודה בשיירא שמת אחד מהם כיוון שהמחיצות קימות, ורב יצחק אומר שגם ר' יהודה יודה כאן כשאין דלוריס, חכמים במשנה אומרים שמשפיק דבר אחד ונחלקו על ת"ק ביחיד בישוב של ת"ק מועיל רק בדרך הלכמיים אפילו בישוב. משנה ד' בדריס פטור ממחנה שמתוך קמח עצים מלך מקום ולא חששו לגזל ופטורים מרחיצת ידים ומלעשר דמאי ומלעבר עירובי חצירות אם כל אחד הקיף עצמו. גמרא מותר ליוצאים למלחמת רשות לחתק עצים יבשים ור' יהודה בן תימא מתיר גם לחנות בכל מקום, ובמקום שנתהרג, שם נקברים, ולכאורה תקנת העצים הוא תקנת הישועה שהתנה י' תנאים שירעו בחורשות וילקטו עצים מהשדות ויש לומר שהישועה תיקן בסוג קוצים, ומחוברים ולחים ואח"כ פטרו גם בעצים אפילו תלושים ויבשים. מה שאמרו שנקברים במקום שנתהרג, לכאורה זה פשוט שהם מת מצוה שקנה מקומו, והחידוש הוא שגם כשיש להם קבורים, שמת מצוה הוא רק כשאין לו קבורין או קורא אחריהם עונים לו, ונבחרים נקברים במקום גם כשאין מת מצוה, אמנם יש ברייתא שהוציא מת בדרך רבים מפנהו לצד הדרך ואם יש שדה בור ושדה ניר עדיף לפנותו לטדה בור שדה חרשה ושדה זרועה עדיף לטדה ניר וגם שניהם הורשות או זרועות מפנה לצד שירצה, ורואים אלא קנה מקומו ניר לומר שגם שמת מצוה אם מוטל ממיצר למיצר של הדרך מותר לפנות כדי שחכמים יוכלו לעבור בדרך וכיון שהתחיל לפנות יכול לפנות לצד שירצה, פטרו במתוך רק ממים שאושים ורצו במתנה דוקא עירוב חצירות אך עירובי תחומים שמסמא העינים ושיעורו קורט בכור שלם, רב אשי אומר שהמודד מלח למכור אינו צריך לטול ידיו. במתנה היתיר דמאי שמאכילים העניים והאסכנאים דמאי ולבי"ש אסור. ופטורים לערב במתנה דוקא עירוב חצירות אך עירובי תחומים חייבים שרי' חייג שנה שלוקים על עירובי תחומין ור' יוחנן שאל של לקיים על לאו שכתוב באל ואמנם אוב וידעו גם כתוב באל, אל תפנו אל האבות, ור' יוחנן התכוון להקשות שלא לקיים על לאו שניתן לאזהרת מיתת בי"ד ולאו של אל יוציא הוא איסור סקילה של הוצאה ורב אשי אומר שזה הולך לפי הכתיב אל יצא.

פרק עושים פסין

משנה עושים פסין לבארות לרייהודה ארבע דיומדים שנראים כח' ולר"מ ח' שנראים כבי"ד ד' דיומדים וד' פשוטים ונבנים י' ורחבן ו' לר"מ ביניהם כשעור מלא ב' רבקות של ג' בקר, ולר' יהודה ד' רבקות והפרות קשורות ולא מותרות רבקה אחת נכנסת ואחת יוצאת מותר להקריב הפסים לבאר ובלבד שהפרה ראשה ורובה בפנים ושותר,

דף יח מותר להרחיק כמה שרוצה אך ירבה בפסים לר' יהודה מותר רק עד בית סאתים אמרו לו שרק בגינה וקרפף הגבילו לבית סאתים ובדיר וסחר של בהמות או רחבה שאחרי בתים או חצר מותר כמה שרוצה אפילו בית ח' או י' כורים ויכול להרחיק כמה שרוצה אך ירבה בפסים. **גמרא** לכאורה המשנה לא חנניה שאמר בבבביתא שלא עושים פסים לבור אלא חבלים ולת"ק פסים לבור וחבלים לשירא ויש לומר שבבביתא הוא דיבר על בורות, אך יודה שעושים פסים לבארות, וללישנא בתרא רצו לדייק בחנניה שלא אמר חבלים לבור ועשים לבאר וא"כ חנניה סובר שלא עושים פסים גם לבארות, אך יש לומר שתיק דיבר על שירא ולכן אמר פסים לשירא אך חנניה יודה שלא עושים פסים, ואין לומר שהמשנה לא כר"י שאומר שכן באר ובור הרבים ובאר היחיד עושים פסים אך בור היחיד עושים רק מחיצה, ובמשנה כתוב ביראות ומשמע שבורות של רבים לא יש לומר שהמשנה נקטה ביראות שבוה אין חילוק בין יחיד לרבים, אך בורות יתכן שברבים יועיל פסים ואין לומר שהמשנה לא כר' יהודה בן בבא שאומר שאין עושים פסים אלא לבאר הרבים בלבד ובמשנה משמע שעושים ביראות אפילו של יחיד אך יש לפרש במשנה ביראות של העולם. דיומדים פירושו ד' עמודים וכן המשנה בדמאי שכל עצי השיתים פטורים ממדאי חוץ מהדיורה שהוא אילן העושה פירות פעמיים בשנה, וכן דרשו על אדם הראשון שהיו לו דו פרצופים שכתוב אחר וקדם צרתני, נחלקו בו ושמואל על הפסוק ויבן את היצא אם האשה נעשתה מפרצוף נוסף או מזוג, ולמ"ד פרצוף מובן הפסוק אחר וקדם צרתני, ומ"ד זב יבאר הפסוק כרב אמי אחר למעשה בראשית, וקודם לפרוענות, אחרון למעשה בראשית שנבאר אחר כולם בע"ש וקדם לפרוענות אין לפרש בקלה שהרי הנחש התקלל הראשון אלא בפרוענות המבול כתוב ומח את כל היקום מאדם עד בהמה, למ"ד פרצוף מובן מה שכתוב ויצר אפמיים האות י', ומ"ד זב יבאר כר' שמעון בן פזי שדרש או לי מיצרי אם לא אשמע לו ואוי לי מוצרי אם אשמע לצרתי, למ"ד פרצוף מובן הפסוק זכר ונקבה בראם ומ"ד זב יבאר כר' אבהו ששאל מהפסוק בצלם אלוקים עשה אותו בלשון יחיד והוא מבאר שבתחילה עלה במחשבה לבראות שנים ולקעשה נברא אחד, חל"כ פרצוף מובן הפסוק ויסורו בשר תחנתה למ"ד זב יש לבאר שסגר בבשר במקם תחת, למ"ד זב מובן הפסוק ויבן ומ"ד פרצוף יבאר כר"י בן מנסיא שהקב"ה קלע שיער על חוה והביאה לאדם הראשון שבכר"י הם קוראים לקליעת שיער בנייתא, ורב חסדא מבאר שהקב"ה עשה את חוה ככנין אוצר שרחה מלמטה וצר למעלה לקבל פירות, כך ירד האשה לרחבה למעלה וצרה למעלה לקבל הוולד, ויבאה אל האדם שעשה לו שושבינות ולומדים מכאן שגדול עושה שושבינות לקטן, ר"י בר יצחק אומר שמל"ד פרצוף האשה הולך בראש אסור להלך אחר אשה אפילו אשתו אם נודמה לו בגשר היקל לצד העובר אחר אשה בנה שמרמיה בגולה אין לו חלק לעוה"ב, והמראה מעות מידו ליד אשה כדי להסתכל בה אפילו גדול כנשה שקבל תורה מיד' ה' לא ייקח עמה מדין גהנם וע"ז נאמר י' ליד לא ייקח ר"ע כשהינם נקבר ר"ע, לר"י, מנוח וילך עם הארץ שכתוב וילך מנוח אחר אשתו ור"י בן יצחק שואל מאלקנה שכתוב בו וילך אלקנה אחר אשתו וכן באלישע שכתוב בו וילך אחריה אלא הכוונה אחר דבריה ועצתה, לר"י מנוח לא קרא בילדותו אצל רבו שכתוב אצל רבו ותלכנה אחרי האיש ולא לפניו ר' יוחנן אומר שעדיף ללכת אחרי אריה ולא אחר אשה ועדיף אחר אשה ולא אחר עבדות כוכבים ועדיף אחר ע"ז ולא אחר ביהכניס בשעה שמתפללים, ואומר ר' ירמיה ב' אלעזר שכל השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחים שדים ולילים שכתוב ויולד במותו כצלמו ועד עכשיו הוליד לא בדרמותו כצלמו, אך קשה מבריתא שרי"מ אומר שאדם הראשון הוא חסיד שכשראה שנקנסה עליו מיתה ישב ק"ל שנה תעניתו ופרש מאשתו והעלה זרזי תאנים על בשרו, ור' ירמיה דיבר על ש"י שראה לאנסו. ור' ירמיה שאומר מיקצת שחבו של אדם בפניו שכתוב אצל נ כ' אודת אריות צדיק לפני ולמי אדם בפניו איש צדיק תמים היה בדורותיו, ועוד אמר ר' ירמיה שכתוב אצל היונה עלה זית טרף בפיה שאמרה היונה עדיף על מוונות מרים כזית שמורים מה' ולא מתוקים כדבש מידו של בשר ודם, שכתוב כאן טרף ובמקום אחר כתוב חריטני לחם חוקי, ועוד אמר ר' ירמיה שכתוב ששמעיים בן דברי תורה בלילה אינו נחרב שכתוב ולא אמר איה אילוק עושי נותן זמירות בלילה ועוד אמר ר' ירמיה שמיום שחרב ביהמ"ק העולם משתמש בב' אותיות שכתוב כל השמנה תהלה קה הללויה, ועוד אמר ר' ירמיה שנתקלה בב' נתקלה אף שכניה שכתוב ושמתי למורש קיפוד ואגמי מים, נתקלה שומרון נתברכו שכניה שכתוב ושמתי שומרון לעי השדה למטעי כרם.

דף יט ועוד אמר ר' ירמיה שאין מדת הקב"ה כמדת בשר ודם שאדם שהתחייב ובי"ה למלך שגורים פיו בחכה שאין יקבל המלך, ואדם שמתחייב מיתה למקום שכתוב וכן יולד נדר, כמו שהיה ריב"ל על מה שכתוב עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה עוברי נאמר על העוברים רצון ה' ומעמיקים להם גהנם וכוכים ומורידים דמועות כמעין של שיתין ומצדיקים עליהם אם הדין ואומרים רבש"ע דנה דנה זכית יפה תקנת גהנם לרשעים וכן עד לצדיקים ויצאו ומה שאמר ר"ל שרשעים אינם עושים תשובה אפילו על פתח גהנם שכתוב ויצאו

וראו בפגרי האנשים הפושעים בי, ולא כתוב פושעו אלא עדין פושעו הם וזה מדובר על פושעי אנשים אך פושעי ישראל עושים תשובה כמו שאמר ר"ל שאפילו פושעים שבישראל אין אש גהנם שולטת בהם ק"ו ממוזב הזהב שהיה בעובי דינר זהב עתה הרבה שנים והאש לא שלטה בעץ, פושעי ישראל שולטת מצוות כריתון שכתוב כחלה הריומן רקתך שאפילו הריומים מלאים מצוות כריתון, ק"ו שאין גהנם שולט, ומה שכתוב עליהם עוברי בעמק הבכא שנמצאים שעה גהנם ואברהם איבנו מעלה אותם חוץ ממי שבעל נכרית שנמשכת ערלתו ולא ניכרת, ורב כהנא שאל על דיוקן של ר"ל שכתוב אני ה' המעלה אלהי כתוב ומצויה וזה דאי היה לשעבר וא"כ גם במושעים מדובר לשעבר, עוד אמר ר' ירמיה שיש ג' פתחים לה גהנם אחד בים אחד במדבר ואחד בירושלים במדבר כתוב וירדו כל אשר להם חיים שאולה בים שכתוב אצל יונה מבטן שאול שועתי, בירושלים שכתוב אשר ה' בשם ריב"ל או ר' יוחנן בן זכאי שיש ב' מטרות בגיא בן הינס שועלה מבינהם מת ועליהם שנו ציני הר הברזל כשירות ושם פתח גהנם, ויש לומר שזה הפתח בירושלים ריב"ל אומר שיש ז' שמות לגהנם שאלו שכתוב ממשן שאול שועתי, אבדון, שכתוב היסופר בקרב חסדך אמותך אבדון, באר שחת שכתוב, כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת, בור שאון וטיט היון שכתוב ועלתי מכור שאון מטיט היון, צלמוות שכתוב יושבי חשך צלמוות, ארץ התחתית לומדים מגמרא, ולכאורה נקרא גהנם יש לומר שהוא נקרא כך ע"ש או שנכנסים אליה על עסקי חנם שזה עריות, ומה שנקרא תפתה זה ע"ש שהמתפתה ביצרו נופל שם, ר"ל אומר שאם גן עדן בא"י תפתו בבית שאן ואם תפתו בערב זה בבית גרם ואם הוא בין הנהרות תפתו בדומסקנין, בבבל היה אביי משתבח בפרות של עבר ימין הנהר ורבה מפירות של הרפניא. המשנה אומרת קשורות פשוט שאינם מותרות והמשנה באה לומר שלא מספיק כעין קשורות אלא לגמרי אינם מותרות. אחת נכנסת ואחת יוצאת הולך על הרבקות. שיעור ראשה ורובה של פרה בי' אמות ועוביה אמה ובי' שלש, לר"מ הם כ"י יחד ולר' יהודה כ"י או כ"י ואף שלר"מ יוצא י' בדיוק אלא נקט כ"י בגלל שלר' יהודה אין מדה מדויקת אלא בין י"ג ל"י"ד רב פפא אומר קצת פחות מ"י"ד, ובבב"ר לא צריך פשוטים לכ"י ובבב"ר א"כ צריך פשוטים לכ"י"ע ונחלקו בין ח' ל"י"ב. שלר"מ צריך ולר' יהודה לא א"כ שיש ברביתא שכתוב יש שיעור עובי הפרות רב פפא לא שמע את הברייתא הזו. אביי שאל לר"מ אם האריך בדיומדים כשיעור פשוטים אמר רבה שכתוב ובלבד שירבה בפסים שממע שיראך הדיומד, ויש לדחות שמוסיף פשוטים, ואין לדייק ממה שכתוב שירבה בפסים ולא כתוב ירבה פסים שיתכן שהיה כתוב עד שירבה פסים, ללישנא בתרא דייק רבה ובלבד שירבה בפסים שמרבה פשוטים, ויש לדחות שמאריך בדיומדים ומדויק כך שכתוב ירבה בפסים ולא כתוב ירבה פסים. אביי הסתפק לר' יהודה יותר מ"י"ג ושלש אם יוסיף פשוטים או שיראך הדיומד, ויש לדייק מהסיפא במשנה שאמרו לר' יהודה האם אתה לא מודה בדיר סחר ומוקצה שאפשר ה' כורים ואמר להם זו מחיצה ואילו פסים, ואם מאריך בדיומדים א"כ גם בבור הוא מחיצה שהעומד מרובה, ופסין לבאר בדבריו שזה מתורת מחיצה שפרצתו ב"י ובפסים זה תורת פסים שפרצתם ב"י"ג ושלש. אביי הסתפק בתל שנהיה גבוה י' טפחים תוך ד' אמות אם מועיל כדיומד, אמר רבה שיש ברייתא שר"י בן אלעזר אומר שאם היתה אבן מרובעת, רואים אם יש לחקוק בה אמה לכאן ולכאן מועילה כדיומד אם אין בה אמה על אמה אינה כדיומד ור"י שמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה אומר שגם באבן עגולה רואים אם אפשר לחקוק בה ולחלקה אמה על אמה נחשבת כדיומד, ונחלקו אם אומרים פעמיים רואים שלר"י בן אלעזר אומרים רק רואים אחד ולר' שמעאל אומרים ב' רואים. אביי הסתפק במחיצת קנים יש קנה פחות מג' לאחר אם נידון כדיומד אמר רבה שכתוב היתה שם גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד ולכאורה מועיל גם פחות מג' לקנה אחר ויש לדחות שמדובר בקנים רצופים, אך זה בדיוק כאילו, ואם נאמר שמועיל קנה פחות מג' זה כנדר ויש ב' צורות של גדר א"כ יש ב' צורות של אילן וללישנא בתרא אביי הסתפק על קנים מחוברים, והוכיח רבה מחיצת הקנים שמועד לר' יוחנן קנים מחוברים, ויש לדחות שמדובר בקנה קנה פחות מג' א"כ זה כמו גדר וא"כ קנים מחוברים הם כאלו אלא שיש ב' צורות של אילן וא"כ יתן לומר שכתבו ב' צורות של גדר.

דף כ אביי הסתפק בחצר שראשה נכנס בין הפסים מותר להכניס אליהן מהפסים ולהעביר לבניהם, ורבה אמר שמתוך, ושני חצירות אסור, ורב הונא אסר בשני חצירות אפילו יעירבו שמוא יאמרו שהערוב מועיל גם לבין הפסים, ורבה מתיר בעירוב, ואביי הוכיח כך מברייתא שחצר שנכנסת לבין הפסים מותר ובי' חצירות מותר רק אם עירבו, ורב הונא יבאר בבביתא הזו שמדובר שהחצירות מעורבות ביניהם בפרצה גדולה, אביי הסתפק במקרה שיבשו המים של הבאר בשבת, ורבה אמר שהתיר של הפסים הוא בגלל המים אין מים בטלה המחיצה, ורבין הסתפק אם יבשו המים בשבת ובאו בשבת, ואמר לו אביי שרבה אמר שיבשו אסור וגם באו יהיה מותר שזה מחיצה הנעשית בשבת שמתוך בין אם נעשתה במידא או שוגג ורצון, אך ר"י אמר שמחיצה זו מועילה לחיוב הזורק לתוכה אך אסור לטלטל בה, ויש לומר שר"י אסר לטלטל רק בנעשית במידא ולא כשנעשה בשוגג. ר"א אומר שהזורק מרה"י לבין הפסים חייב וזה פשוט בבאר כי לא מועיל למלאות מים אלא מדובר שעשה פסים ללא בור, ופשוט שמעיל שאם מועיל בבור ודאי נחשב מרה"י, והחידוש הוא שמעיל אף כשרבים בקוים שם והרבים אינם מבטלים מחיצה ואמנם אמר זאת ר"א לגבי המשנה שרי' יהודה אמר שאם דרך הרחוב מפקיחה את הפסים יסלקם לצדידים וחכמים אומרים א"כ ואמרו ר"י ריב"ז שהודיעו לנו כאן את כוחם של המחיצות ויחידש בשני המקומות לומר שסובר כך ולמדו וקרא אחד מהמקרה השני. כתוב במשנה שלא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"י ר"י יעמוד ברה"י וישתה ברה"י אלא אם מכניס ראשו ורובו למיקום ששותרו שם, וכן בנת, מגבי אדם צריך ארבע ורובו, ויש להסתפק בפרה אם צריך ראשה ורובה, אם מחזיק בכלו ולא מחזיק בה ודאי צריך ראשה ורובה, והספק הוא כשמחזיק בה ובכלל, ואין להביא ראיה מהמשנה שכתוב ובלבד שתאה הפרה היתה ורובה בפנים ושותרה ולכאורה מדובר שאוחז בה ובכלל, ויש לדחות שאוחז רק בכלל אך לכאורה אסור למלאות מים בשבת ולתת לבהמה אך מותר למלאות ולשפוך והיא שותרה ויש לומר שזה אסור רק באבוס העומד ברה"י כשהוא גבוה י' ורחב ד' וראשו אחד בין הפסים וגוזרים שמה יראה שהאבוס מקולקל וילך לתקנו ויקח חדלי אתו ד' אמות ברה"י ולכאורה במקרה כזה אינו חייב שהמפנה חפץ ברה"י מצד לצד ונמלך והוציאו פטור כיון שלא עקר מתחילה להוציאו, אלא גוזרים שיתקנו וכינסו מרה"י לרה"י, וללישנא בתרא הספק בפרה הוא אם מספיק ראשה ורובה, אם מחזיק אותה ואת הכלי אין ספק שמספיק ראשה ורובה והספק הוא כשאני מחזיק גם ואין להוכיח מהמשנה שתאה פרה ראשה ורובה בפנים, ואין לומר שמחזיק גם אותה כי אסור לתת לבהמה אלא מניח לפניו והיא שותרה מעצמה, אך אביי אמר שאסור רק באבוס העומד ברה"י גבוה י' ראשו נכנס בין הפסים ויורה שיתקלקל האבוס וכינסו חדלי אתו אך באופן זה אינו חייב כי מפנה חפץ מצד לצד ונמלך והוציאו פטור אלא שחששו שיתקנו ואח"כ יכנס שוב מרה"י לרה"י ואין להוכיח מנמל שראשו ורובו בפנים שאבוסים אותו בפנים וזה כמחזיק בו ובכלל ובכ"י צריך ראשו ורובו, אך יש לחלק ששם מדובר בגמל שצוארו ארוך, ויש ברייתא כזו על בהמה ויתכן לומר שמדובר בגמל והבביותות לא נשנו יחד, אך שם ברייתא שר"א אסר בגמל כיון שצוארו ארוך, ר' יצחק אמר שהותר פסי ביראות רק לעולי רגלים ובברייתא כתוב לבהמה בלבד והיינו לבהמת עולי רגלים, ואדם ירד לבור בעצמו.

